

Dilimizi ýoýmaň!

Category: Kitapcy, Nukdaýnazar, Sözler, Türkmen dili

написано kitapcy | 26 января, 2025

Dilimizi ýoýmaň! Geldimyrat Seýidowyň Nukdaýnazar sahypasy
üçin ýörite çykyşy

Ýekşenbe, 27.08.2023 ý.

Biziň nämüçin Soýuz döwründen bäri dilimize girip, aňmyza ornaşan birgiden rus ýa-da başga halkyň sözleriniň ählisini-de oňarsak oňarmasak türkmençä geçirjek bolup alabaşagaý bolup, gaýtam bulaşdyryp ýörenligimize düşünp baramok. Meselem, žurnalisti – galamgäre, awtory – ýazara, bileti – petege, awtomaşyny – awtoulaga ş.m. öwrüp täzelänimiz bilen kän utuş gazanýarmykak?! Aslynda ap-arassa dil hiç bir milletde ýok, ähli dilde-de ondan-mundan alnan, garylyp giden sözler az dældigini aýdýarlar dälmi, näme?!

Bir edarada işleýän döwrüm, başlygyň kömekçisi bolup işleýän işgärimiz bir ýere ýazylan hatyň ahyrynda “Goşulyp iberilýän: 5 ýaprakdan ybarat” dyýip ýazypdyr. “Ýapragyň näme” diýenlerinde, ol “list” diýen rus sözüniň türkmençe terjimesiniň “ýaprak” bolýändigyny aýdýar. Gaýtardylar. Täzeden düzedip gelende “5 sahypadan ybarat” diýip ýazypdyr.

Bir list kagyзда 2 sahypanyň-da bolup bilýändigini düşündirjek bolubam durmadyk. Sebäbi ol kömekçi işgärimiz eýtjek- beýtjek, “list” diýlen rus sözünden dynjak. Özünüň türkmen dilini oňat bilýändigini görkezjek. Ýogsa oňa şol “list” sözünü çalyş diýýänem ýokdy. Şol söz ýazylanda-da şo hat gitmeli ýerine gepsiz-gürrüňsiz gitjekdi.

Käbir aňmyza giren rus sözlerinden bahymrak dynjak bolmakdanmy ýa başga zatdanmy, bilmeýäris welin, sözleriň terjimesinde-de harsallyklar goýberilýär. Bular ýaly säwliker esasan hem öňki Soýuzyň dargan ilkinji ýyllarynda köp goýberildi. Şol wagtlar şeýle tabşyryklar bolýardy. Nädogry terjime edilýänleri-de bardy. Mysal üçin, “вертолёт” sözünü “dikuçar” diýip ulanýarys. Aslynda ol diňe dik uçýarmy, näme?! Вертеть – aýlanmak terjimesine däl-de, вертикаль – dik diýen terjimä salgylanyp ýalňyşaýdylarmyka?! Arada gazetleriň birinde biri “kursdaşym” sözünü özüçe “türkmenleşdirip” “ýyllykdaşym” diýip ýazypdyr. Bolýarmyka bi?! Biz-ä kän düşünibem baramzok, ümürde ýörän ýaly.

Ruçka, klas, kostýum, tarelka, kwartira, razýetka ýaly birtopar aňmyza giren sözleriň anyk türkmençe terjimesi-de ýok ahyr. Bu zatlaryň köpüsi türkmende öň bolmandyram. Muny boýun almagymyz gerek.

Şolar ýaly sözler ulanylyp ýörlende hem ýitirýän zadymyz ýok ýaly. Şolary ulanmaly däl, öz gepleşigimize goşmaly däl diýýänem-ä ýok bize, häzirki döwrümüzde?!

• Awtor hakda

Geldimyrat Gurbanmyradow 1952-nji ýylda Bäherden etrabyň Garrynohur obasynda eneden bolup, şol obadaky orta mekdebi okap gutardy.

Goşun gullugyny tamamlap, ömrüniň 35 ýylyny Aşgabat şäher polisiýa Müdirliginde dürli wezipelerde işledi.

1989-njy ýylda Aşgabat şäherindäki Milisiýanyň ýörite orta mekdebini (häzirki Polisiýa akademiýasy) gaýybana okap gutardy.

2010-njy ýylda podpolkownik harby derejesi bilen,

Türkmenistanyň Içeri işler edaralarynyň weterany hökmünde hormatly dynç alşa çykdy.

Pensiýada dynç alyşda bolmak bilen bir wagtda, häzir ol hukukçy (ýurist) wezipesinde işleýär. Nukdaýnazar